

**แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
โดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**
**Guideline Of The Learning Management Emphasized
On The Student-Centered In Accordance With The
Threefold Training In Pariyattidhamma Schools General
Education Section In Muang District Khon Kaen Province**

พระมหาปริญญา วรญาโณ (ทศช่วย)
พระครูสุริย์กัมภีรญาณ, วิ., พศ.ดร., พศ.ดร.ประยูร แสงใส*

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ๒) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร และศึกษาภาคสนามสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้จัดการ ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา นักวิชาการ และครูผู้สอน สรุปลักษณะโดยวิธีการนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า

๑. แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์นดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by doing” เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดการกระทำเองนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนแปลงบทบาท

* นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษา

ของครูจาก “ผู้สอน” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ลดการสอนให้น้อยลงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้มาก

๒. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นครุมีประสบการณ์ในการสอนตามหลักไตรสิกขาที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีการสอนของแต่ละท่านจึงไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์แต่ละท่าน นอกจากนี้นักเรียนมีความเชื่อมั่นการจัดการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ภาย ศิล จิตและปัญญากับทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาที่ได้ผลมากที่สุดและมีประสิทธิผล ควรประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในการเข้าร่วม จัดกิจกรรมทุกครั้ง การตั้งศักยภาพของผู้เรียนให้ออกมาให้มากที่สุดทั้งในเรื่องของกระบวนการคิดที่คิดอย่างเป็นระบบ ความกล้าคิดกล้าทำ

๓. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นการศึกษาความคิดเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมมีต่อการเรียนการสอนตามระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ครูควรเป็นพี่เลี้ยงทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจเป็นประสบการณ์ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตามกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ควรปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm) ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละด้าน คือ ๑) ครูผู้สอน ๒) หลักสูตร ยึดหยุ่นให้เหมาะสมกับบริบท ๓) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา ๔) สื่อการเรียนรู้ และ ๕) การวัดผลและประเมินผล

ความสำคัญ: แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ, หลักไตรสิกขา, โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The aims of this dissertation were 1) to study the conceptual theory of the learning process emphasized on the student-centered, 2) to study the learning process emphasized on the student-centered by applying the Threefold Trainings (Pāli: tisikkhā)

as the foundation of Pariyattidhamma schools of General Education Section in Mueang district, KhonKaen province, and 3) to study the guideline of learning management emphasized on the student-centered by application of the Threefold Training as the foundation of Pariyattidhamma schools. This research was a documentary research employed a field study with the purposive groups.

The results of study were found as follows:

1. The concept and learning process emphasized on the student-centered resulting from John Dewey's educational concept that focuses on 'learning by doing' by organizing the learning and teaching activities which let learners to practice themselves. It was regarded that it is to changed the learners' roles in learning from being 'receptors' to be 'learners' and to change the teachers' roles from being 'teachers' to be 'organizers of learning experience for the learners.' This is reduction of teaching and increase of the learning by making the learners learn more.

2. The situation of learning management in accordance with the principle of the Threefold Training by emphasizing the student-centered of Pariyattidhamma schools of General Education Section in the territory of Maung District, Khonkaen Province. The teachers have some more experience in teaching according to the different principle of Threefold Training. The technical teaching of each person is not the same. It depends on the qualification and the experience of each person. In addition, the students have confidence in organizing the teaching activities in order to develop the physical figure, precepts, mentality and wisdom with schools continuously. to organize the teaching in accordance with the principle of the Threefold Training that produces the most products and effectiveness should coordinate with the students' parents to participate in the activities every time. The most potentiality of the students should be pulled out in the conceptual process systemically, that is, to dare to think and dare to do.

3. The guidelines of learning management emphasized on the student-centered by the application of Threefold Training as the foundation of PhraPariyattidhamma schools of General Education Section in Maung District, Khonkaen Province. The study of concept is related to the student-centered in Theravada Buddhism by holding the guideline of organizing the educational management of PhraPariyattidhamma schools towards the

teaching according to the regulation of the Office of National Buddhism saying about PhraPariyattidhamma of General Education B.E. 2546. PhraPariyattidhamma schools of General Education must manage the education in accordance with the curriculum of educational foundation in B.E. 2551. By PhraPariyattidhamma schools of General Education, the management of learning and teaching that emphasizes on the student-centered should encourage the students to create the new knowledge through their conceptual process. The teachers should be mentors and encourage them to learn by doing. They have the experiences and to be able to integrate their knowledge in daily life and to have qualification in accordance with the goal of required educational management in order to make them proficient, good and happy. The paradigm should be improved in managing learning in each aspect, that is, 1) teachers 2) curriculum, flexible and suitable with context 3) the activities enhancing learning and compliance with the Threefold Training 4) learning instruments and 5) assessment and evaluation.

Keywords: guideline of learning management emphasized on the student-centered, Pariyattidhamma schools of General Education Section

๑. บทนำ

การเรียนรู้โดยการท่องหนังสือหรือเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่สามารถทำให้มนุษย์เผชิญและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะโลกแห่งวิชา กับโลกแห่งความจริงต่างกัน การเรียนโดยเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ทำให้แยกตัวออกจากความเป็นจริงของชีวิตและสังคมที่ซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสถานการณ์จริงจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็อยู่ในความเปลี่ยนแปลงนั้น เรียนรู้ในความเปลี่ยนแปลงนั้น ให้อุฬารัฐที่รู้เผชิญและรู้การจัดการ

ระบบชีวิตและสังคม ให้อุฬารัฐที่รู้เผชิญและรู้การจัดการ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้งหรือยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ซึ่งสถานการณ์จริงของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จึงต้องเอาผู้เรียนแต่ละคนเป็นตัวตั้ง ครูจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ กิจกรรม และการทำงาน อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้านทั้งทางกาย ทางจิตหรืออารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ซึ่งรวมถึงพัฒนาการทางจิตวิญญาณด้วย^๑ ดังนั้น พระราชบัญญัติการ

^๑ ประเวศ วสี, ปฐมกถาในปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓), หน้า ก.

ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๔ มาตรา ๒๒ ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”^๒ ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายแนวทางโครงสร้าง และวิธีการจัดการศึกษาซึ่งมุ่งให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง

แนวคิดเรื่องจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนนี้ถือเป็นการเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนอย่างสำคัญ แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะดำเนินการ เพราะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการสอนของครูอย่างสำคัญ^๓ กฎหมายส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อการศึกษาไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการเงินวัสดุอุปกรณ์และทรัพย์สินอื่นที่น่าสนใจ คือ ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (มาตรา ๕๗) บุคคลเหล่านี้อาจเรียกว่า ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งหากสามารถระดมทรัพยากรส่วนนี้ได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ก็ย่อมทำให้มีการรับรู้ความสำคัญและนำความรู้ท้องถิ่นมาเสริมความรู้ปกติที่มีอยู่ อันจะช่วยให้เกิดความสมบูรณ์และความสมดุลของการพัฒนาความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทุก

ระดับ^๔ การพัฒนาผู้เรียนตามมุมมองทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นการลดกิเลสตัณหา พระพุทธศาสนาสอนให้ลดกิเลสตัณหาเพราะมุ่งให้ทำประโยชน์ให้ตนเอง และทำประโยชน์ให้คนอื่น ไม่ให้เห็นแก่ตัว เมื่อสอนให้ลดกิเลสตัณหาให้เหลือน้อยลง เพื่อให้ทำความดีมากขึ้น ลดการเบียดเบียนทำร้ายคนอื่นลง การละกิเลสเป็นการนำไปสู่เป้าหมายของพระพุทธศาสนา คือ นิพพานความสุขอันเกิดจากการดับทุกข์ ซึ่งพระพุทธศาสนามีปรัชญาให้ยึดถือคือทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) โดยดำเนินตามมรรคมืองค์ ๘ เป็นการแปลงปรัชญาหรืออุดมการณ์ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จได้จริงคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาเป็นคนดีของสังคม ในทางพระพุทธศาสนามีหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในการพัฒนาผู้เรียน

สำหรับแนวคิดทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by doing” อันเป็นแนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้วการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำนั้นนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน”

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามสปอร์ตซินดิเคท จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕-๒๖.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙.

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

หรือ “ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้ผู้เรียนผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ต่อมาได้มีผู้พัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ขึ้นจำนวนมากซึ่งล้วนแต่สนับสนุนแนวคิดพื้นฐานของตัวอรรถิ์ทั้งสิ้นต่างช่วยส่งเสริมให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเป็นรูปธรรมชัดเจนกว้างและหลากหลาย น่าสนใจและได้ผลมากยิ่งขึ้น^๕

ดังนั้น การศึกษาในยุคปัจจุบัน มีการบูรณาการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สำคัญคือ การดึงศักยภาพของผู้เรียนให้ออกมามากที่สุดทั้งในเรื่องของกระบวนการคิดที่คิดอย่างเป็นระบบ ความกล้าคิดกล้าทำ เพราะหากผู้เรียนมีศักยภาพด้านนี้จะเป็นการกำหนดอนาคตและเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้ดียิ่งขึ้นด้วย ซึ่งผู้เรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศหรือเสี่ยงต่อความล้มเหลวในชีวิต ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพจึงควรมุ่งให้ความสำคัญผู้เรียนในระดับนี้ เพราะเป็นช่วงขั้นที่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องจากระดับประถมศึกษาและเสริมความแข็งแกร่งสู่ระดับอุดมศึกษาได้^๖ เนื่องจากการศึกษาของบ้านเราได้ก้าวเข้ากระโศกสู่ยุคศตวรรษที่ ๒๑ ทำให้หน่วยงานทางด้านการศึกษาได้ตื่นตัวปรับปรุงหลักสูตร โครงสร้างผู้บริหารใหม่

สร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอน เพราะที่ผ่านมาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะมีปัญหาเรื่องการจัดการเรียนรู้มาโดยตลอด ทำให้ไม่มีคุณภาพด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะในเมืองขอนแก่นเมื่อปี ๒๕๕๗ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น ได้มีการออกสำรวจตามโรงเรียนพระปริยัติธรรมในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น พบว่า สามเณรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อ่านหนังสือไม่ออก เขียนภาษาไทยไม่ได้ ปัญหาเกิดจากเน้นครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ หลักสูตรเดิม และอีกอย่างหนึ่งครูขาดแรงจูงใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่สามเณร ทางภาครัฐไม่เหลียวแล ขาดสนับสนุนงบประมาณ

จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในการจัดการศึกษาคณะสงฆ์ไทย ทั้งนี้ถ้าเราพิสูจน์ให้เห็นว่าลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักไตรสิกขามีความสอดคล้องกับการพัฒนาด้านผู้เรียน น่าจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทำความเข้าใจหลักการความเชื่อของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักไตรสิกขา และมีการปรับเปลี่ยน

^๕ วีระเดชเชื้อนาม, เจาะแก่น “Child-Centered” : การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคืออะไร. แหล่งที่มา : <http://web.1.dara.ac.th/dara/cornerteacher/page/childcentered.html/> [๑๔ มกราคม ๒๕๕๘].

^๖ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), **จลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๙ (๙ สิงหาคม ๒๕๕๓).

พฤติกรรมในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักการดังกล่าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๓. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักไตรสิกขาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ใช้ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary

Sources) และชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ดังนี้

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานสำคัญ คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา คัมภีร์วิสุทธิมรรค ฎีกา เป็นต้น

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา และเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานของ นักวิชาการและท่านผู้รู้ทางการศึกษาและด้าน พระพุทธศาสนา

๓. การวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูล โดยการเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) ด้วยการสัมภาษณ์ (Purposive sampling) จำแนกออกเป็น ดังนี้ ๑) ผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๘ รูป/คน ๒) ผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๘ รูป/คน ๓) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ จำนวน ๘ รูป/คน ๔) นักวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๘ รูป/คน และ ๕) ครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน ๘ รูป/คน รวมทั้งหมด จำนวน ๔๐ รูป/คน

๔. การสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม โดยนิมนต์/เชิญ กลุ่มผู้จัดการโรงเรียน นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ทั้งกลุ่มบรรพชิตและคฤหัสถ์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นมาร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ไปเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการเรียน

รู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักไตรสิกขา

๕. เครื่องมือในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่านตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ทั้งในเชิงเนื้อหา ภาษา โครงสร้างการวิจัย ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์

๖. ชื่อนำมาสรุปวิเคราะห์โดย การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสรุปวิเคราะห์ และนำเสนอสรุปผลการวิจัย ด้วยวิธีการนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Method) และนำเสนอผลการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในโอกาสต่อไป

๔. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

๑. แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์นดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นต้นคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by doing” เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดการกระทำเอง นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ลดการสอนให้น้อย

ลงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้มาก

๒. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นครุมีประสบการณ์ในการสอนตามหลักไตรสิกขาที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีการสอนของแต่ละท่านจึงไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์แต่ละท่าน นอกจากนี้ นักเรียนมีความเชื่อมั่นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากาย ศีล จิตและปัญญาทั้งทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาที่ให้ได้ผลมากที่สุดและมีประสิทธิผล ควรประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมทุกครั้งการดึงศักยภาพของผู้เรียนให้ออกมาให้มากที่สุดทั้งในเรื่องของกระบวนการคิดที่คิดอย่างเป็นระบบ ความกล้าคิดกล้าทำ

๓. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นการศึกษาความคิดเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยยึดแนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมมีต่อการเรียนการสอนตามระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้

เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ควรจัดให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ครูควรเป็นพี่เลี้ยงทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจเป็นประสบการณ์ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตามกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ควรปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm) ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละด้าน คือ ๑) ครูผู้สอน ๒) หลักสูตร ยึดหยุ่นให้เหมาะสมกับบริบท ๓) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา ๔) สื่อการเรียนรู้ และ ๕) การวัดผลและประเมินผล

๕. สรุปผลการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำเองเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ลดการสอนให้น้อยลงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ให้มากที่สุดสภาพการจัดการเรียนรู้ควรมีประสบการณ์ในการสอนตามหลักไตรสิกขาที่แตกต่างกัน เทคนิควิธีการสอนของแต่ละท่านจึงไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวุฒิการศึกษาและประสบการณ์แต่ละท่านอีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ ครูมีลักษณะและทัศนคติต่างกันในการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ควรจัดให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเอง ครูควรเป็นพี่เลี้ยงทำให้

ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจเป็นประสบการณ์ และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการในชีวิตประจำวัน และมีคุณสมบัติตามกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสังคมได้

๖. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญโดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ควรบรรจุแผนพัฒนาและยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. ด้านครูผู้สอน ผู้ได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาตัวเองในหลายรูปแบบ เช่น การอบรมการจัดการเรียนรู้ระยะสั้นหรือศึกษาต่อระดับสูง

๒. ด้านหลักสูตร ควรปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีคุณภาพเหมาะสมกับผู้เรียน จัดทำ หนังสือสำหรับค้นคว้าเพิ่มขึ้น และเน้นการสอนที่นำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติ

๓. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีแผนพัฒนาอบรมครูสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควรมีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีน้อยเกินไปและการจัดกิจกรรมควรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

๔. ด้านสื่อการเรียนรู้สื่อที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ขาดคุณภาพควรจัดให้มีสื่อที่

ทันสมัย เช่นคอมพิวเตอร์และเครื่องฉายโปรเจคเตอร์มาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ควรวัดผล และประเมินผลตามสภาพจริงให้ครอบคลุมหลายวิธีเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากับการจัดการเรียน

รู้โดยใช้ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสู่การปฏิบัติ

๒. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ที่มีต่อการสอบ B-Net ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

๓. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ :

ทิศนา ขัมมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง. ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๔๕.

ประเวศ วสี. ปฐมภพในปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๓.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามสปอร์ตซินดิเคท จำกัด, ๒๕๔๕.

(๒) วารสาร :

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). จุลสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๙ (๙ สิงหาคม ๒๕๕๓).

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

วีระเดช เชื้อนาม. เจาะแก่น “Child-Centered” : การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคืออะไร. แหล่งที่มา : <http://web.1.dara.ac.th/dara/cornerteacher/page/childcentered.html/> [๑๔ มกราคม ๒๕๕๘].